

Bajnok Andrea

Akad vélemény, szabad a párbeszéd!

Balatonakarattya önállósodásának REPREZENTÁCIÓJA A HELYI SAJTÓBAN

Ez a tanulmány Balatonkenese város településrésze, Balatonakarattya önállósodási folyamatát vizsgálja. Ennek a helyi sajtóban való reprezentációját a települési nyilvánosság kontextusában, a helyi szereplők kommunikációs stratégiái felől értelmezi, és az önkormányzati kommunikáció magyarországi sajátosságaival hozza összefüggésbe.

„Az értőknek kívánván hasznos dolgot írni, helyesebbnek ítélem a dolog valódi igazságának kifürkészését, semmint meglegednék a róla alkotott elképzeléssel.” (Machiavelli)

1. Helyi kormányzás és társadalmi kommunikáció

A Balaton északkeleti ívében fekvő, a Balaton keleti kapujaként is emlegetett kisvárosban,¹ Balatonkenesén 2012-ben a város jövője szempontjából meghatározó folyamat zajlott le: a városhoz tartozó Balatonakarattya településrészt² lakóinak egy csoportja a településrészt önállósodását kezdeményezte, majd a sikeres és eredményes népszavazást követően a köztársasági elnök községgé nyilvánította a településrészt.³ Ebben a tanulmányban arra a kérdésre keresem a választ, hogy az önállósodási folyamat miként jelenik meg a helyi sajtónyilvánosságban, hogyan reagálnak a helyi kormányzás szereplői a helyi sajtón keresztül egy olyan ügyre, amely a település életében különleges eseménynek, fordulópontnak számít. Kik és milyen kommunikációs stratégia mentén vesznek részt a folyamatról szóló nyilvános diskurzusban?

A kormányzásról való gondolkodásban, azon belül a helyi kormányzás, vagyis a helyi közösség és a helyi önkormányzat viszonyának a leírásában a kommunikatív megközelítés egy lehetséges, ám kevésbé ismert és alkalmazott teória nemcsak Magyarországon, hanem nemzetközi viszonylatban is. Az angolszász szakirodalomban a kormányzásról való gondolkodás a politológiai gondolkodás része, a közigazgatási tanszékek zöme politológiai tanszékből nőtte ki magát a múlt század közepén (Gajdusчек, 2012). Szintén ezekben az országokban a közigazgatás szervezetelméleti és közgazdaságtudományi értelmezése is jelen van. Európa országait különböző klaszterek jellemzik a közigazgatási képzések alapján, Magyarországon egyértelműen a jogi szemléletmód uralkodik, „úgy is, mint a közigazgatás tudományos vizsgálatának eszköze, és úgy is, mint a gyakorlatban alkalmazandó legfontosabb szakismeret” (Gajdusчек, 2012: 32). A szerző szerint nemcsak a szemléletmód, hanem a szakmaiság, a kommunikáció nyelve is jogi a magyar közigazgatásban. A jog nyelvén lehetetlen problémákat megbeszélni, mert „(a) a köztisztviselőt arra tanítják, arra kondicionálják, hogy jogi problémává transzformálja a problémákat, és (b) nem rendelkezik a problémamegoldás semmilyen más, a társadalmi együttélésben gyakran használt eszközeivel” (Gajdusчек, 2012: 45). A magyar önkormányzatisággal kapcsolatban csak elvétve található kommunikációs szempontú kutatás vagy teoretikus tanulmány (a kivételek egyike Jenei, 2012).

A társadalmi kommunikáció, azon belül a kommunikáció participációs elméletében a participáció a közösségben való részvétel módjára és feltételeire utal (Horányi, 2007), a kommunikáció maga a problémamegoldás eszköze (Horányi, 2001). Horányi Özséb participációs elméletét és terminológiáját alkalmazva: a problémamegoldás során egyének vagy csoportok, azaz individuális és kollektív ágensek kommunikálnak egymással, kommunikáció által közösen oldanak

¹ Balatonkenese 2009. július 1-e óta város, állandó lakosainak száma (Balatonakarattyát is beleértve) 3210 fő. Belterülete 958 hektár.

² Balatonakarattya településrészt állandó lakosainak száma 833 fő, ebből 735 választópolgár. Településszerkezeti érdekesség, hogy a lakóingatlanok fele (összesen 2600) ezen a településrészen található az üdültulajdonosok magas száma miatt.

³ A köztársasági elnök 13/2013. (I. 8.) KE-határozata tartalmazza Balatonakarattya községgé nyilvánítását. A terüleetszervezési eljárásról szóló 1999. évi XLI. törvény 4. § (3) bekezdése alapján ez a határozat a kihirdetését követő önkormányzati általános választás napján lép hatályba.

meg egy közös problémát. Az ágens akkor képes felismerni és megoldani egy problémát, ha rendelkezik a probléma felismeréséhez és megoldásához szükséges felkészültségekkel, ha ezek a felkészültségek hozzáférhetőek a számára (Horányi, 2007). A felkészültségek sokfélék lehetnek, például tudástípusúak, véleménytípusúak vagy hiedelmek. Ezek a felkészültségek a társadalmi részvétel, a kormányzásban való participáció szükséges előfeltételei. A participáció a felkészültségek megszerzését vagy a közös felkészültségekhez való hozzáférést jelenti, amelyek segítségével a problémák megoldhatóvá válnak, a kommunikáció megvalósul.

A helyi kormányzás szintjén a participáció sokféle módon valósulhat meg a helyi népszavazástól kezdve a lakossági fórumokig. Az önkormányzat számára kötelezően előírt normatív keretek betartásán túl a helyi szereplőknek is lehetőségük van a kezdeményezésre, a feltételek alakítására. Visszatérve Horányi fogalomrendszeréhez, egy ágens/egyén a felkészültségei által képes részt venni a kommunikációban, a problémamegoldásban és a participáció által válik az egyén a közösség tagjává. A nyilvánosság – az önkormányzatok működésével kapcsolatos legfontosabb követelmény – a kommunikáció perspektívájából megközelítve a közösség tagjai számára lehetőséget jelent arra, hogy bizonyos felkészültségekhez hozzáférhessenek.

A nyilvánosság így a közösségi problémamegoldás kommunikatív színtereként definiálható, ahol a közösség problémamegoldása zajlik. A helyi kormányzás nyilvánossága a kommunikációs színterekhez való hozzáféréssel és a színtereken át elérhető, megszerezhető felkészültségekkel jellemezhető. A helyi kormányzás szinterein a politikai vélemény és a jogi, közigazgatási tudástípusú felkészültségek vannak jelen a leggyakrabban.

A helyi közéletben, a helyi politikában való participáció elvileg nyitott minden állampolgár számára: egy demokratikus társadalomban bárki politizálhat, bárki megoszthatja véleményét, véleménytípusú felkészültségeit a közösséggel. A politika létezésének a módja a diskurzus, a diskurzusok csomópontjai pedig mindig valamilyen tipikus esemény hatására alakulnak ki. Tipikus esemény például egy önállósodási folyamat vagy helyi népszavazás, amely során a szereplők nemcsak véleményt nyilvánítanak vagy véleményeket osztanak meg egymással, hanem például jogi, illetve közigazgatási típusú felkészültségeket is megosztanak. Ezek az események kutatói szemmel főleg azért érdekesek, mert sűrűbben generálnak a helyi közletről szóló szövegeket. Egy ilyen csomópont vagy eset kiválasztása szövegkorpuszként funkcionál:

„Az esetek elemzése során értelmezéseket értelmezünk, magyarázatokat magyarázunk, megértések megértésére törekszünk. Nem úgy azonban, hogy megszüntetjük az elsődleges értelmezések és magyarázatok érvényességét, hanem úgy, hogy kibontjuk a bennük lévő lehetőségeket” (Szabó, 2003: 140).

2. A nyilvánosság egy lehetséges színtere: a helyi lap

A helyi lap a helyi nyilvánosság egy lehetséges színtere, amelyen a közösség életével kapcsolatos felkészültségek, vélemények, információk, tudások megosztása, közössé tétele történik. A kommunikáció participatív elméletének perspektívájából a színteret az időbeni és a térbeli jegyein túl meghatározzák a résztvevők felkészültségei, így a társadalom bizonyos intézményei is. Ezek a színterek behálózzák a közösséget, és egyben jellemzik is a közösség nyilvánosságának a szerkezetét.

A közéleti problémák, a közösség életét érintő ügyek megvitatásának csak egy lehetséges színtere a helyi újság. Az önállósodási folyamatról szóló diskurzus, a településrész leválásával kapcsolatos események megvitatása más színtereken is folyik: a kocsmában, az utcán, a lakossági fórumokon, a kábeltelevízióban és a civil szervezetek honlapján. Például rendszertelen időközönként megjelenik egy riválisnak talán nem nevezhető „helyi hírmondó”, amelynek harsány, erősen személyeskedő hangvétele és elfogultsága megosztja a közvéleményt. A település honlapját korlátozott nyilvánosság jellemzi, a közélet szempontjából lényeges, aktuális információkat alig tartalmaz. Ezzel a honlappal ellentétben a Balatonakarattyai Fürdőtelep Egyesület Honlapján folyamatosan megosztják az önállósodási folyamattal kapcsolatos legfrissebb információkat. A honlapot – amelynek tartalomelemzése egy külön tanulmányt

érdemel, és a jelen írásban csak a települési honlap információhiányának ellenpontjaként említem meg – a nyaralók érdekeit képviselő szervezet vezetője működteti, és elsősorban a nyaralókhöz kíván szólni.

Balatonkenese nyilvánosságában a helyi lap fontos szerepet tölt be, a hozzáférés és a részvétel szempontjából a legkiterjedtebb nyilvánosságot biztosítja: havi rendszerességgel megjelenő ingyenes számai a település minden háztartásába eljutnak. A lakosság számára a helyi hírlap jelenti az elsődleges tájékoztatói forrást a szomszédságon és az „informális” színtereken túl. A lakosság nagyobb része nem vesz részt aktívan a közéletben, a környezetében történő eseményekről sokszor csak a helyi lapból értesül. A megyei napilapok ritkán, az országos média pedig szinte egyáltalán nem foglalkozik a helyi közélet eseményeivel. A havonta megjelenő hírlap nyíltan próbál helyet adni a közéleti eseményekről szóló diskurzusoknak, elvileg bárki megoszthatja, közzéteheti véleményét, információit. A tájékoztatói szándék mellett azonban érezhető, érzékelhető és tetten is érhető a speciális színtér korlátai, a társadalmi részvétel és az önkormányzati kommunikáció hiánya: kevés az írni vágyó, diskurzusban részt vállaló helyi lakos.

Az önkormányzati tulajdon miatt természetesen felvetődik a lap függetlenségének, az önkormányzati cenzúrának a kérdése is. Magyarországon a helyi lapokat mind tartalmi (lásd Bajnai, 2005), mind formai és stilisztikai (lásd Kleer, 2012) szempontból sok kritika éri. A leggyakrabban hangoztatott érv szerint a helyi lapok az önkormányzatok szócsövei, hiszen önkormányzati tulajdonban vannak. Az általam vizsgált esetben úgy tűnik, hogy az önkormányzat inkább magára hagyja, mintsem uralja ezt a színteret, és fel sem fedezi a színtér adta lehetőségeket. A helyi lap biztosította nyilvánosságban való részvétel és a részvétel módja arra a kérdésre is választ ad, hogy a legfontosabb szereplők, az önkormányzat, a folyamat kezdeményezői és a helyi lakosság mennyire tartják fontosnak a tájékoztatást és a véleménynyilvánítást. A közéleti témák diskurzusainak alakítási lehetősége, a diskurzusokban való részvétel a helyi kormányzás szereplői számára egyformán adott, a szereplők azonban különböző módon élnek ezzel a lehetőséggel.

3. A feldolgozás módszere és az elemzés célja

Az elemzés alapját a Balatonkenesei Hírlap 2012 januárja és 2013 januárja között megjelent 13 lapszáma jelentette, amelyet a felelős szerkesztővel⁴ készített interjúval egészítettem ki.⁵ Az interjú során a szerkesztői munkával kapcsolatos információkat igyekeztem feltárni.

A hírlap tartalma alapján a következő kérdésekre szerettem volna választ kapni: Kik szólalnak meg és mit mondanak az önállósodási folyamattal kapcsolatban? Hogyan kap helyet a helyi sajtó nyilvánosságában az önállósodási folyamat? A helyi sajtó színterén zajló közbeszédnek mennyire része és milyennek látszik a település életében történelminek nevezhető folyamat, a település egy részének önálló településsé válása? A településrész önállósodásának helyi sajtóvisszhangja, a mód, ahogyan az esemény a helyi lapban megjelenik, részvételi és politikai szempontból is értékeli azt a környezetet, amelyben a folyamat zajlik. A helyi sajtóban megjelenő írásokon keresztül válik nyilvánossá az az értékrend, amely mentén a helyi kormányzás szereplői – a lakosság és a képviselők – az önállósodási folyamatról és magáról a helyi kormányzásról, a kormányzásban való részvételtől gondolkodnak. A személyes és a közösségi értékeken túl olyan gondolkodásmódok is feltárhatók, amelyek a helyi kormányzás általános értékrendjeivel, a helyi kormányzással kapcsolatos általános elvárásokkal vannak összefüggésben.

4. A Balatonkenesei Hírlapról

A helyi hírlap több mint két évtizede dokumentálja havi rendszerességgel Balatonkenese és Balatonakarattya történéseit, „hű keresztmetszetét igyekszik nyújtani a hétköznapoknak és az ünnepeknek.”⁶ A lap kiadója a város

⁴ Interjú Györfy Károlynéval.

⁵ Az önállósodási folyamat kutatása során a folyamat legfontosabb szereplőivel (a kezdeményezővel, a polgármesterrel, a civil szervezetek vezetőivel) is készítettem mélyinterjút, de ezeknek az interjúknak a tartalma és értelmezése túlmutat a jelen tanulmányom célján.

⁶ Az idézetek a Balatonkenesei Hírlapból valók.

önkormányzata, a szerkesztőbizottságot is a képviselő-testület választja. A szerkesztőbizottság összetétele 2010-ben, a legutóbbi önkormányzati választások után módosult utoljára, a felelős szerkesztő 2004 februárja óta látja el feladatát. A lapnál önkéntes cikkírók dolgoznak, a település „jó tollú” lakói, akik rendszeresen hírt adnak a közéleti eseményekről, a kulturális rendezvényekről, bemutatnak érdekes személyeket. Az újság felhívásokat, híreket, aktuális közérdekű információkat is tartalmaz.

A januári és a februári szám tartalmának bemutatása a „békeidőt” szemlélteti, amikor a diskurzusok ünnepi megemlékezésekről, kulturális eseményekről, intézményi rendezvényekről szólnak. A leggyakoribb témákat, a témák és a műfajok gazdagságát jól szemlélteti az első két lapszámában található írások seregszemléje. Megemlékezés olvasható a doni katasztrófáról, Madéfalváról, az 1532-es kenesei országgyűlés 480. évfordulójáról, illetve képes beszámoló is szerepel a rendezvényekről; bemutatják az intézmények (iskola, óvoda, szociális szolgáltató), a helyi civilek (nyugdíjasklub, állatvédők, labdarúgóklub) eredményeit, rendezvényeit és a kulturális élet aktuális eseményeit (cirkusz, dokumentumfilm); interjú olvasható a helyi pékség vezetőjével; rendőrségi tájékoztató, aktuális népszokások felidézése, újévi fogadalmak apropóján fogyókúra tippek és archív részletek is találhatóak benne.

A felelős szerkesztő elmondása szerint az évek során jól működő információs csatornák alakultak ki a településen, amelyek segítségével bekerülnek a témák a szerkesztőségi ülésekre, a szerkesztők maguk között vagy külső cikkíró segítségével dolgozzák fel a témát, majd lapzártakor az aktualitás, a téma és a terjedelem alapján döntenek a cikk sorsáról. Külön olvasószerkesztő foglalkozik a nyelvhelyességi, a stilisztikai és a helyesírási hibákkal. A lap nemcsak tartalmilag és stilisztikailag, hanem külső megjelenésében is igen változatos és igényes képet mutat: színes oldalakon művészien megkomponált fotók is gyakran illusztrálják az írásokat. A hírlap a postán keresztül minden állandó lakoshoz ingyenesen eljut, ezen kívül havonta 600 további ingyenes példányt visznek el a nyaralók a boltokból vagy a postáról. A visszajelzések alapján sokan várják és olvassák a lapot. Többször mérték az olvasottságot például az újságban megjelenő rejtvényeket megfejtők száma vagy a rendezvényekkel kapcsolatos véleménykérdések alapján.

5. Az önállósodási folyamat rövid összefoglalója

Balatonakarattya önálló községgé nyilvánítására több korábbi próbálkozás is történt az elmúlt években. Adatközlőim szerint egyikben sem történtek konkrét lépések, és az akkori kezdeményezők nem mérték fel, mennyi munkával jár egy ilyen törekvés. A legutóbbi önállósodási törekvés 2011 decemberében kezdődött. A kezdeményezők aláírásgyűjtésbe kezdtek, majd két önkormányzati képviselő előterjesztésére testületi határozat alapján Balatonkenese város polgármestere falugyűlést hívott össze 2012. március 1-jére a balatonakarattyai településrészen. A falugyűlésen megjelent településrészi állandó lakosok megszavazták: alakuljon előkészítő bizottság, amely felméri a településrész aktuális gazdasági pozícióját, majd elkészíti a lakosság tájékoztatása érdekében a szükséges dokumentációt. A falugyűlés a bizottság tagjait is megválasztotta. A bizottság – külső szakértők bevonásával – elkészítette a szükséges dokumentációt és az állásfoglalást is, amelyben az általa elkészített dokumentációra hivatkozva népszavazás kiírását kezdeményezte.

Az augusztus 5-én lezajlott helyi népszavazás érvényes és eredményes volt. Balatonkenese polgármestere augusztus végén adta át a Balatonakarattya új községgé alakításával kapcsolatos előkészítő iratokat a Veszprém Megyei Kormányhivatalnak. A kormányhivatal feladata az eljárás törvényességének, a területszervezési kezdeményezés törvényi feltételei teljesítésének vizsgálata volt. A kormányhivatal megállapította, hogy a kezdeményezés törvényes volt, maradéktalanul megfelelt az eljárásjogi szabályoknak. A hivatal az iratokat Navracsics Tibor közigazgatási és igazságügyi miniszternek küldte el véleményezésre. Az önállósodás ügyében a végső szót Áder János köztársasági elnök mondta ki: 2012. december 21-én önálló községgé nyilvánította a települést, a határozatot a miniszter ellenjegyezte.

6. Az önállósodási folyamat a helyi hírlap tükrében

6.1. Érvek az önállósodás mellett

A helyi lap márciustól júliusig meglehetősen egyoldalúan közvetít az eseményekről. A felelős szerkesztő két interjúban mutatja be a kezdeményezőket, az önállósodást előkészítő bizottság elképzeléseit, illetve az előkészítő bizottság tájékoztatója is megjelenik. A felelős szerkesztőn és az akarattjai településrész bizottságán kívül sem az önkormányzat, sem a civilek nem vesznek részt a diskurzusban.

Az önállósodással kapcsolatos első beszámoló a márciusi és az áprilisi számban található. A felelős szerkesztő személyes hangvétellé írásokban foglalja össze az előkészítő bizottság ülésein elhangzott információkat. Az „Önállósodási törekvés” című írás szerkesztési elrendezési módja az újságban szokványos gyakorlattól eltér, figyelemfelkeltő jelleggel a cím előtt a következő sorok szerepelnek: „A Balatonkenesei Hírlap feladata a közéleti történések dokumentálása is. A 2012. év első hónapjaihoz egyértelműen hozzátartozik az a szándék, kezdeményezés, melynek célja, hogy Akarattya önálló település legyen.” A cikk szerzője a címben önállósodási törekvésnek nevezett kifejezést a bevezetőben értelmezi: nem leválásról van szó, hiszen a település soha nem volt önálló, a településrész szeretne önállóvá válni. Az előzmények rövid áttekintése után a bizottság tagjai újságírói körkérdésre válaszolnak: mi volt a kezdeményezést kiváltó ok, illetve hogyan látják Akarattya helyzetét?

A bizottság tagjai szerint a helyi lakosságnak több oka is volt az önállósodás kezdeményezésére. Vannak, akik elsősorban gazdasági, anyagi természetű okokat említenek, de többen is beszélnek az elszalasztott lehetőségekről, illetve az önállósodásból származó lehetséges előnyök megszerzéséről. A kezdeményező véleménye alapján a 2012-es kenesei költségvetés nem tartalmaz akarattjai fejlesztéseket, és általában is úgy látják, hogy kevés pénz jut a településrészre, az intézmények működtetésén túl nem marad pénz fejlesztésekre. Az utak állapota katasztrofális. A nyaralók és az állandó lakosok is úgy érzékelik, hogy az önkormányzati költségvetésben semmi nem utal arra, hogy Akarattyan fejlesztések történjenek a közeljövőben. „Az emberek elkeseredve azt látják”, hogy a szomszédos Balaton-parti településekkel (Balatonfűzfővel vagy Világossal) ellentétben itt semmi fejlesztés nincs évek óta. A részönkormányzat is csak névlegesen működik, még körzeti megbízottja sincs a településnek, aki a biztonságra ügyelne. A vélemények másik csoportjában az önállósodással járó előnyös pozíció rajzolódik ki, hangsúlyozva, hogy a törekvés nem Balatonkenese ellen irányul: ha jók a mutatók, érdemes önállósodni, a nyaralók által befizetett adóból származó bevétel óriási előny a többi kistépüléshez képest. Nincs viszály a két településrész között, de be kell látni, hogy együtt nem valósul meg a helyi érdekek érvényesítése, egyik településrész sem fejlődik megfelelően, a két településrész külön-külön talán „életképesebb” lesz. „Meg kell újulnia mindkét településrésznek.”

Az érvelésekben tetten érhető a helyi kormányzással kapcsolatos szemléletváltás igénye, a menedzser szemlélet is. A bizottság egyik tagjának véleménye szerint az elmúlt években a településrészen sok munkahely szűnt meg a kemping és több hotel bezárásával párhuzamosan, ezért szerinte „vállalkozói gondolkodásmód” szükséges Akarattya fejlesztéséhez, „szemléletváltásra van szükség”. Az akarattjai bevételeket Akarattyára kell visszaforgatni. „A településrész menedzselésére van szükség. Rendet kell tenni, a nyilvántartásokat pontosítani, a humán erőforrásokat igénybe venni, és a kisközösségek által kínált előnyöket jól használni” – mondja egy másik bizottsági tag. A településrész kiváló adottságokkal rendelkezik, ha jól irányítják, sokkal többre képes.

Az interjúalanyok jövőképe szerint önállósodás nélkül nem várható javulás a fenti problémák terén. Az önállósodás aktívabb társadalmi részvételt is eredményezhet: „kisebb közösségben erősebb az összefogás”, a nyaralókkal összefogva élhetőbb üdülőhely jöhet létre, növekedhetnek az ingatlanárak a családbarát, nyaralóbarát környezet kialakítása következtében. Elhangzik még a rend, a tisztaság, a szolgáltatások megbízhatóságának az igénye is. A bizottság tagjai összességében úgy látják, hogy céljuk nem elsősorban az önállósodás, hanem az Akarattyával való foglalkozás és a népszavazás lelkiismeretes előkészítése. Véleményük szerint bárhogy is alakul a folyamat, a részönkormányzatnak vagy a településrésznek több döntési jogkörre van szüksége, amely által hatékonyabb munka végezhető. A cikk szerzőjének összegzése szerint példaértékű a helyiek törekvése a településrész megújítási szándékát illetően. Az áprilisi számban „Akarattya élni akar II.” címmel jelenik meg egy rövidebb összefoglaló, amelyben a felelős

szerkesztő ismét az előkészítő bizottság üléséről tudósít: elkészült a bizottsági anyag, amely szerint Balatonakarattya működőképes település lehet, a településrész önállósodási törekvései ezzel megalapozottak, így a hét fős bizottság kezdeményezi a népszavazás kiírását. „Ez az a pont, ahol a lakosság aktív részvétele, és pozitív voksa esetén Akarattya sorsa új irányt vehet. (Nem elfelejtve természetesen, hogy a belügyminiszter, majd a köztársasági elnök döntése lesz a végső.)”⁷ Majd az újságíró röviden összefoglalja az előkészítő bizottság eddigi munkáját (hányszor üléseztek, milyen részfeladataik voltak az anyag elkészítése során), és kitér a bizottságnak a népszavazási előkészületekkel kapcsolatban tervezett munkájára is.

A májusi számban látszólag semmi nem szól az önállósodási törekvésekről, csak az egyik interjúban, az interjúalanyok feltett kérdések alapján érzékelhető, hogy az interjú készítőjét foglalkoztatják az aktuális közéleti események. „Mit értsünk az alatt, hogy a falu működése? Milyen különbségeket érzékel a régi és a mai település működése között? Mi az, ami régen sokkal jobban működött? Milyen hibákat érez a jelenlegi település működésében, működtetésében?” Az önállósodási folyamat eseményeit tekintve is csendesebb időszak a május: a bizottság végzett a kötelező dokumentáció elkészítésével, de még nem történt meg a népszavazás kiírása. A júniusi számban jelenik meg a bizottság írásos tájékoztatója az önálló Balatonakarattya új községként történő létrejöttéről tekintetében, amelyben a bizottság törvényi kötelezettségét teljesíti, és tájékoztatja a lakosságot a szakértők által elkészített anyag tartalmáról és eredményeiről.

6.2. Megszólal a polgármester

Közéleti szempontból a júliusi szám a legintenzívebb, négy írás és két felhívás (népszavazás kiírása, lakossági fórumok időpontjai és helyszínei) is megjelenik az önállósodási folyamattal kapcsolatban, ráadásul egy képviselő-testületi döntés⁸ miatt országgyűlési képviselő, civil szervezetek is tiltakoznak különböző fórumokon. A település helyi népszavazásra készül, a kampányidőszaknak köszönhetően többen szólalnak meg.

Az önállósodási folyamat legaktívabb időszakával egy időben, a turisztikai szezon közepén tehát a lakosság körében is felháborodást keltett egy testületi döntés, amely a város egyetlen szabad partszakaszának elkerítéséről dönt. A júliusi szám különlegessége még, hogy az önállósodási folyamat nyilvános diskurzusában először szólal meg a polgármester „Tisztelt Olvasók!” címmel. Az írásra alapvetően a jogi, bürokratikus szemlélet jellemző. A cikkből az olvasó megtudhatja, hogy június 28-án a képviselő-testület tárgyalta a Balatonakarattya településrész leválási dokumentációjának véleményezését. „Az Előkészítő Bizottság a törvényi szabályok szerint kérte a javaslatról a Képviselő-testület állásfoglalását.” A képviselő-testület határozatba foglalt állásfoglalása szerint:

„Balatonkenese Város Önkormányzatának Képviselőtestülete megtárgyalta a Balatonakarattya Leválását Előkészítő Bizottság által benyújtott leválási dokumentációval kapcsolatos előterjesztést, és az alábbi határozatot hozta. Balatonkenese Város Önkormányzatának Képviselő testülete a Balatonakarattya Leválását Előkészítő Bizottság anyagát megismerte, és a lakosság tájékoztatására alkalmasnak tartja. A települések határvonalával és a vagyonmegosztással nem ért egyet. [...] Végrehajtási határidő: 2012. július 15.”

A cikk – tájékoztató funkciójának megfelelően – közli a lakossági fórumok időpontját is, amelyeken a polgármester tájékoztatja a lakosságot a településrész leválásával kapcsolatban.

Ugyanezen az oldalon jelenik meg a népszavazási kiírás, amely két szavazókört érint az előkészítő bizottság által meghívott határok alapján, illetve azokra a szavazópolgárokra is vonatkozik, akiknek a lakcíme csak Balatonkenese.⁹

⁷ Az első falugyűlésen hangzott el, hogy a leválási dokumentáció majd a belügyminiszterhez kerül, a dokumentumhoz csatolt polgármesteri vélemény is a belügyminiszternek van címezve, csak később tisztázódik, hogy az elbírálásban valójában a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium illetékes.

⁸ A helyiek csak kerítésügyként emlegetik. 2012. június 28-án határozat született a parti keskeny sáv lezárásáról: 342/2012. (VI. 28.) Balatonkenese Város Önkormányzata Képviselő-testületének határozata: „Balatonkenese Város Önkormányzatának Képviselő-testülete úgy határoz, hogy a Balatonkenese Vak Bottyán strand »nyúlvány« terület részét egy strandbejárat biztosításával bekeríti. A Képviselő-testület megbízza a Város gondnokság vezetőjét, hogy a kerítés megépítéséről, a bejárat kialakításáról és a bekerített rész fizető strandként történő használatbavételének feltételeiről gondoskodik. Határidő: 2012. július 6.”

⁹ A későbbiekben a népszavazási kiírás körül vita alakult ki, de a vita részletei nem kerültek nyilvánosságra, csak belső levelezésekből lehetett információhoz jutni ezzel kapcsolatban.

A következő oldalakon – csak akarattjai oldalról – három további írás foglalkozik az önállósodási folyamattal, egyértelműen azzal a céllal, hogy a népszavazáson való részvételre buzdítson. Az egyikben az előkészítő bizottság egyik tagja foglalja össze, hogy miért kezdeményezték Akarattya leválását, és gyakorlatilag megismétli a korábbi interjúkban elhangzott érveket, illetve részletesen is kitér a határvitára, amelynek a nyilvánosság előtt zajló első fordulója a kenesei lakossági fórumon bontakozott ki, de ez a fórum visszhang nélkül maradt a későbbi számokban. A másik írásban egy akarattjai nyaraló „Akarattya esélye” címmel közli egyértelműen népszavazásra buzdító gondolatait. A harmadik írásban egy akarattjai képviselő szólal meg – aki az előkészítő bizottságnak is a tagja – „Népszavazás Balatonakarattján 2012. augusztus 5-én” címmel, és olyan kérdéseket válaszol meg, amelyek „beszélgetések alkalmával kerültek szóba, és [...] a tisztánlátás miatt fontos ezeket nyilvánosan is megválaszolni.” Az augusztusi szám közvetlenül a helyi népszavazás után jelent meg, így tartalmazza a helyi népszavazás eredményének jegyzőkönyvi adatait,¹⁰ illetve egy balatonkenesei képviselő – a pénzügyi bizottság elnökének – írását is „Ami mindenkit érint” címmel. A cikk célja, hogy összefoglalja a testületi ülések történéseit. A képviselő első helyre sorolja az Akarattya leválását érintő kérdéseket:

„Ami minden bizonnyal mindenkit leginkább foglalkoztat, az akarattjai lakosság leválási szándéka. Ezzel kapcsolatban megoszlanak a kenesei vélemények. Vannak, akik úgy vélik, hogy »Ha menni akarnak, hát menjenek!« Vannak, akik úgy gondolják: »Különálló Akarattya sohasem létezett és ezután sincs létjogosultsága.«”

Majd a tények következnek, elsősorban a határvonal megállapítását illetően.¹¹ A képviselő írásának következő nagyobb témája az aktuális pályázatok kérdése,¹² kitér folyamatban lévő pályázati ügyekre, illetve felhívja a lakosság figyelmét, hogy a képviselő-testület nyitott a lakossági kezdeményezésekre és ötletekre a fejlesztéseket illetően. Az írás tehát a képviselő-testület munkájával kapcsolatos információkat és a szerző személyes véleményét tartalmazza. A képviselő-testület munkájával kapcsolatos tájékoztató jellegű írások a korábbi számokban nem szerepeltek, csak egy 12 oldalas melléklet jelent meg áprilisban, amelyben a képviselő-testület első negyedévben megtartott testületi üléseken alkotott rendeletei és meghozott határozatai olvashatók, ennek a kezdeményezésnek azonban nincs folytatása a következő három negyedévben. A felelős szerkesztő szerint ez a jegyzőváltással magyarázható,¹³ a jegyző távozása után nem született döntés arról, ki gyűjtse ki és továbbítsa a lapnak a határozatokat. A már említett, országos médiában is megjelenő kerítésügyről szóló diskurzusban sem vesz részt a képviselő-testület a helyi újság hasábjain.

6.3. Vita a polgármesteri véleményről és a határokról

A polgármester és a kenesei lakosság reaktív szerepet tölt be az önállósodási folyamatban a helyi hírlapban megjelent írások alapján. Ez azzal magyarázható, hogy a havonta megjelenő hírlap csak az események nyomon követésére, dokumentálására alkalmas, azonban ebben az időszakban a valóságban sem történnek az önállósodást ténylegesen megakadályozni próbáló lépések vagy a határvita elmérgesedését megelőző tárgyalások. A polgármester a sikeres népszavazás mintegy következményeképpen ismerteti Kenese választását: ellen-népszavazási kezdeményezés indult a határvonalak meghúzásával kapcsolatban.

10 A választópolgárok 61 százaléka jelent meg a népszavazáson, 87 százalékuk igennel voksolt arra a kérdésre, hogy „[e]gyetért-e Ön azzal, hogy Balatonakarattya településrész Balatonkenese városról leváljon, és utána önálló önkormányzattal rendelkező új községként jöjjön létre és működjön tovább?”

11 A két településrész között vita bontakozik ki a határvonallal kapcsolatban, Balatonkenesén helyi népszavazást tartanak 2013. március 25-én, azonban ez a népszavazás érvénytelen volt az alacsony részvétel miatt. A határvita részletei a lakossági fórumokon és informális beszélgetésekben hangzottak el.

12 Egy környező településekkel közös pályázat megvalósítása során vita támadt a nyugdíjasházként ismert épület felújítása körül, amit Balatonkenese két szomszéd településsel közösen vállalt. A kivitelezés során kiderült, hogy a résztvevő településeknek jelentős többletköltséget kellene vállalniuk az elnyert pályázati összeghez képest. A két szomszédos település szerint ezt a többletet Balatonkenesének kellene átvállalnia, mert szerintük a „kenesei ügyintézés lassúsága miatt eltelt idő az oka az áremelkedésnek”.

13 A jegyzőváltásokkal kapcsolatban a novemberi számban tájékoztatót az egyik képviselő. A cikkből kiderül, hogy az utóbbi egy év során két jegyző is távozott a hivatalból, a harmadik kiválasztására októberben került sor. A képviselő szerint a korábbi jegyzők el nem végzett munkája miatt többmillióس perekre sodorták az önkormányzatot, és a következőket írja még: „Januártól a jegyzők kiválasztása és felmentése teljes egészében polgármesteri hatáskörbe kerül. Őszintén remélem, hogy most már az érdemi munkáé lesz a főszerep, amire nagy szüksége van a településnek, és nem kell olyan hirdetőmentyt olvasni, melyben Balatonkenese új jegyzőt keres.”

A szeptemberi megjelenés különlegessége, hogy a tördelésnek köszönhetően egyfajta párhuzamos kommunikáció látszik kialakulni az előkészítő bizottság és a polgármester között (a két írás megosztott oldalon jelenik meg), de tartalmi szempontból továbbra sem alakul ki valódi dialógushelyzet a főszereplők között. A folyamat kezdete óta másodszor szólal meg a hírlapban a polgármester, ezúttal is „Tisztelt Hírlapolvasók!” címmel. A polgármester Balatonakarattya levélését a közelmúlt „legnagyobb horderejű eseményének” nevezi, beszámol az előzményekről, az előkészítő bizottság megalakulásáról, tevékenységéről, a lakossági fórumokról. „A tájékoztatókon, különböző helyeken és összejöveteleken elhangzó beszélgetések legfontosabb problémája a tervezett határvonal elfogadhatatlansága” – írja a polgármester, és így folytatja: „A maradék településrészen élők nem fogadják el a tervezett határvonalat, mert indokolatlanul és túlságosan sok területet tervez elvenni Balatonkenese történelmi és ősi földjeiből, területeiből.” A cikkben a szerző megemlíti, hogy a levélési anyag, a polgármesteri véleménnyel együtt, a kormányhivatalon keresztül a közigazgatási és igazságügyi miniszterhez került határidőn belül. Az említett polgármesteri vélemény azonban csak az októberi számban kerül nyilvánosságra. A szeptemberi írásban a polgármester visszatér a határvitára, és tájékoztatóját a következő mondattal zárja: „Tudomásul véve a népszavazás eredményét, bízva a döntéshozók éleslátásában, a döntés értelmében, de Balatonkenesének is megfelelő határvonallal tudjuk elfogadni a leválást.” Ugyanezen az oldalon az előkészítő bizottság köszönetnyilvánítása található, illetve egy rövid tájékoztatás arról, hogy a népszavazásról szóló határozatot a kormányhivatal törvényesnek találta, és a szükséges iratokat továbbította az illetékes minisztériumba.

Az októberi számban megjelenő – a belügyminiszternek (és nem a közigazgatási és igazságügyi miniszternek) címzett – polgármesteri véleményből származó részlet nem a polgármester kérésére, hanem az előkészítő bizottságon keresztül került be a lapba.¹⁴ A polgármester szerint a leválást kezdeményezők több szempontból is megtévesztették a szavazókat, valamint közli, hogy a bizottság anyagát a hivatal szakmailag nem vizsgálta, ezért kéri, hogy „a település fenntartásában, üzemeltetésében jártas szakemberek vizsgálják felül az anyag állításának helytállóságát.” A polgármester arról is tájékoztatja a belügyminisztert, hogy a város vezető testületében lévő széthúzás gyökerei 2009-ig, a várossá avatásig vezethetők vissza, amikor a jelenlegi ellenzéki négyesből ketten is részt vettek a képviselő-testület feloszlásában, az előző polgármester megbuktatási kísérletében. A polgármesteri véleményben a levélési folyamattal kapcsolatban feltáruló érvrendszer meglehetősen szerteágazó, a befejezésben a szerző megkéri a döntéshozókat, hogy körültekintően tájékozódjanak döntésük meghozatala előtt. Az újságban a polgármesteri véleményt a bizottság „Állásfoglalása” követi, amelyben a bizottság tagjai a polgármesteri vádaskodásokra nem kívánnak reagálni, csupán jogi álláspontjukat kívánják kifejezni. A bizottság állásfoglalásából kiderül, hogy a polgármesteri vélemény mellett a polgármester egy alternatív határra vonatkozó javaslatot is tett. Ezzel kapcsolatban a bizottság már többször is egyeztetést kezdeményezett a képviselő-testülettel, de a polgármester az egyeztetéseket visszautasította. Zárásként a bizottsági állásfoglalás leszögezi, hogy a bizottság továbbra is csak szakmai érvek mentén kíván részt venni a vitában.

Az októberi szám következő írásában ismét a felelős szerkesztő foglalja össze gondolatait az önállósodási folyamattal kapcsolatban: „Merre tovább? A köztársasági elnök aláírása szentesítheti Akarattya és Kenese különválását” címmel. A cikk tartalma hűen tükrözi az önállósodási folyamatra októberben leginkább jellemző hangulatot:

„A várakozás időszaka ez, de nehéz csak ülni és várni. Mindkét településrészen érződik a türelmetlenség. Kenesén a határvita ad okot a feszült figyelemre. Akarattya a türelmetlenség arra irányul, hogy jó lenne már indulni, s tenni, tenni. Történelmi időszakban vagyunk, s jól tudják ezt mindazok, akik élénken s aggódva figyelik a történéseket.”

A felelős szerkesztő a kenesei oldal hibájának tekinti, hogy csak egy szűkebb, idősebb réteg érzi a magáénak a leválás és a határ problémáját, ráadásul a kenesei reakciók is megkésve és nem elég szervezeten kerültek nyilvánosságra. Ami az egyik oldal hiánya, az a másik oldal erőssége: az előkészítő bizottság folyamatos, önkéntes munkával halad előre és valószínűsíti meg a település önállósodását. Az egyik oldalon sérelmezik, a másikon sajnálattal veszik tudomásul az egyet nem értést határügyben. A felelős szerkesztő szerint mindkét oldalon megértés és egymás tiszteletben tartása tapasztalható amellet, hogy a határvita elhúzódása, akár peres ügygé válása is elképzelhető. A család metaforájával Akarattyat a családból kiválni készülő fiatal felnőttöz hasonlítja, akinek a kezét kénytelenek a családtagok elengedni:

¹⁴ A levél teljes változata egy helyi civil szervezet, a Balatonakarattyai Fürdőtelep Egyesület honlapján volt először olvasható.

„A családok a társadalom legkisebb, ugyanakkor legfontosabb kis egységei. Ami jól működik a családban, jól működtethető a társadalom nagyobb szegmenseiben is. Felelősségteljesen. Folyamatos kompromisszumokkal és folyamatos-folyamatos kommunikációval. A címbebeli kérdésre talán lehet ez a válasz: erre tovább!”

A helyi társadalom szereplői közötti kommunikáció hiányára a személyes interjúban is felhívta a figyelmet a szerkesztő.

A novemberi számban a bizottság elnöke a polgármestert szólítja meg „Levél a Polgármesternek” címmel. A nyílt levélben a bizottság a kenesei ellen-népszavazással kapcsolatos állásfoglalását közli:

„A népszavazás teljességgel értelmetlen és felesleges költséggel jár a település részére, tekintettel arra, hogy – függetlenül annak eredményétől – maga a népszavazás a leválás tekintetében jogi relevanciával nem bír, és lényegében a választópolgároknak egy olyan kérdésre kell választ adniuk, amely a határkérdés megoldását a két településrész között nem viszi előre.”¹⁵

Majd egy kenesei képviselő cikke a 4:3-as szavazati arány (amely szerint a többségi ellenzék állandóan leszavazza a polgármestert) cáfolatát képviselő-testületi határozatokkal támasztja alá. Az írás vélhetően kettős célt szolgál: egyfelől a negyedéves képviselő-testületi beszámoló hiányát igyekszik pótolni, másfelől a határozatok meghozatalával kapcsolatos képviselő-testületi arányok bemutatásával a polgármesteri levélben is említett képviselő-testületen belüli kibékíthetetlen ellentéteket is igyekszik cáfolni és árnyalni.

A decemberi szám az önállósodási folyamat szempontjából eseménytelen, visszhangtalan.

A köztársasági elnök 2012. december 21-én Balatonakarattya településrészt községgé nyilvánította a közigazgatási és igazságügyi miniszter javaslatára, így a folyamat procedurális lezárásával kapcsolatos hírek és az önállósodási folyamat sikerességével kapcsolatos reflexiók a 2013. januári számban jelenhettek meg. A felelős szerkesztő arról ír, hogy „az újság itt áll információra éhesen”, a lap csak azt a véleményt tudja publikálni, amelyet valaki megfogalmaz, „ennél többet nem tehetünk. Kérem, így értékeljék a leválással kapcsolatos olvasnivalót. S ha hiányérzetük van, az nem az újság hibája.” Ebben a számban, egy évvel a folyamat kezdete után, jelenik meg az első, kenesei civil vélemény, amelyben a szerző hangsúlyozza, hogy csak látszólag volt békés a folyamat, valójában sok emberben váltott ki indulatokat a két településrész különválása, és személyes gyermekkori emlékeken keresztül érvel a határok képlékenysége mellett. A szerző a felelős szerkesztőnél jóval határozottabban hiányolja a keneseiek érdeklődését a közügyek iránt, részvételüket a helyi közéletben: „...nincs egy életképes civilszervezet, amely közvetítené az emberek véleményét.” A negyedik oldalon következő „Hogyan tovább, Akarattya” című írás a folyamat elején, a februári számban megjelent interjú mintájára, ismét az előkészítő bizottság tagjait szólaltatja meg. Számítottak-e rá, hogy így dönt a köztársasági elnök? Mi lehetett a fő szempont a döntés meghozatalánál?

A bizottsági tagok a sikeres és eredményes népszavazás és a szakértők által elkészített meggyőző dokumentáció alapján bíztak a pozitív döntésben. A két legfontosabb feladat az Akarattya is figyelembe vevő költségvetés megalkotása és az új részönkormányzat felállítása. A terveket illetően vannak, akik kis lépéseket, virágosítást, tisztaságot, kátyúzást sürgetnek, mások fejlesztési koncepció elkészítését tervezik. A következő oldalon az egyik kenesei képviselő, az előző ciklus polgármesterének írása következik „Külön utakon...” címmel. A cikk írója az önállósodás mellett akarattyai oldalról korábban elhangzott érveket ellenpontoszza. A szerző nem hisz a „külön utas” megoldásban, az erők megosztásával még nehezebb lesz fejlődni, boldogulni. A „potentát személyek”, a „nagy emberek” segítségével sem bízik: „...eddig is Akarattyan éltek, s lett volna lehetőségük, módjuk, politikai, gazdasági befolyásuk lépéseket tenni.” A szerző szerint Akarattya fejlődését semmiben nem gátolta Balatonkenese, hanem az ország gazdasági válsága fékezi a város lehetőségeit mindkét településrészen. Említést tesz arról is, hogy bizonyára voltak hibás döntéseik a mindenkorai döntéshozóknak, de sok jó döntés is született, amelyek a település fejlődését szolgálták. Balatonkenese térségi súlyának csökkenése komoly problémát jelent, ezért „itt az ideje, hogy önkritikát gyakoroljunk [...] tegyünk meg

¹⁵ Egy helyi kenesei aktivista 2012. augusztus 15. napján népszavazást kezdeményezett azzal a kérdéssel, hogy „[elgyetért-e Ön azzal, hogy az új községként létrejött Balatonakarattya Balatonkenesével határos közigazgatási határa a Balatonakarattya Leválását Előkészítő Bizottság 8/2012 (V. 25.) számú határozatával elfogadott javaslatban szereplő – a Tompa Mihály utca – Juhász Gyula utca – Honvéd utca és Toma M. utca közötti ingatlanok telekhatára Rege utca és Tompa M. utca közötti ingatlanok telekhatára – Matacsalja utca és meghosszabbított vonala által meghúzott – határvonal legyen?”

mindent annak érdekében, hogy ne a bírósági hercehurcák, hanem a kölcsönös és igazságos megállapodás jegyében kialakított határvonal mentén a békés egymás mellett élés szellemében boldogulhassanak a település lakói." A „2012 képviselői szemmel” című írásban – amelyet szintén balatonkenesei képviselő írt – is előkerül a leválás ügye. A képviselő szerint a 2012-es év közhangulatát leginkább négy dolog befolyásolta: a jegyzőváltások, a 4:3, a kerítés és a leválás. Nem tartja következetesnek az elnöki döntést az önállósodás kérdésében, mert szerinte „a közigazgatás átalakításával kapcsolatos kormányzati koncepció ellentétes a kistelepülések létrehozásával”, valamint Akarattya és Kenese együtt kapott városi rangot 2009-ben. A képviselő szerint azért volt sikeres a népszavazás, mert az akarattyaiak háztól házig agitáltak, és a polgármesteri tájékoztató inkább a leválásra sarkallta a megjelenteket, nem pedig eltántorította őket. A polgármesteri vélemény is inkább a „képviselőket feketítette”, nem érveket tartalmazott. A polgármesteri kritika megfogalmazásán túl a képviselő szerint minden egyébnél erősebb hatása volt a leválást támogatók „felsőbb szintű” lobbitevékenységének. A képviselő szerint a kenesei aktivista népszavazási kezdeményezése értelmetlen pénzkidobás. „A határvonal elutasítására való összpontosítás elvonja a figyelmet arról, hogy Balatonkenese teljesen elveszíti eddig megszerzett központi szerepét: a körjegyzőség megszűnt, Akarattya is leválik!”

7. Konklúziók a helyi nyilvánossággal kapcsolatban

A helyi lap hasábjain, a helyi nyilvánosság egyik legfontosabb színterén nem alakult ki jelentős vita, párbeszéd az önállósodási folyamat kérdéseiről. A megszólalók leginkább elbeszélnek egymás mellett, láthatóan nem törekednek egymás megértésére és a mindenki számára egyformán elfogadható álláspontok kialakítására. A polgármester és a keneseiek a történelmi, ősi földek védelmét hangsúlyozzák, miközben az előkészítő bizottság tagjai az akarattya településrész fejlesztése érdekében kezdeményezett folyamat jogszerűségéről beszélnek. A diskurzusban részt vevők a múlt és a jövő összeegyeztethetlenségű értékei mentén gondolkodnak problémamegoldásuk során.

A participációra alapozott felfogás értelmében a kommunikáció a problémamegoldás eszköze, a problémamegoldás során az ágensek kommunikáció által, közösen oldják meg a problémát a nyilvánosság különböző színterein. Az értékek összehangolásának a hiányában, valamint a tudások, a tapasztalatok vagy a vélemények megosztása nélkül a probléma megoldatlan marad, és olyan megoldás születik, amely további konfliktusokat generál a résztvevők között.

Az elemzés alapján érzékelhető, hogy a hírlap belső és külső elvárásoknak is igyekszik megfelelni: belső igények alapján, szerkesztői és közösségi hitvallása szerint a közösség egészét érintő és a település jövője szempontjából meghatározó ügy bemutatására és értelmezésére törekszik, külső meghatározottságát az önkormányzati tulajdonból fakadó ellentmondás jellemzi. Az önállósodással kapcsolatos írások minden esetben az első oldalakon, „kiemelt” helyen jelennek meg, érzékeltetve ezzel a szerkesztői felismerést, hogy jelentős, „kiemelt” eseményről van szó. A felelős szerkesztő többször is hangsúlyozza a kommunikáció, a dialógus fontosságát és a hiány következményeit. Nemcsak szavakkal, hanem tettekkel is próbálja a hiányt pótolni, legtöbbször ő maga ír a folyamatról. Ennek ellenére az eseménnyel kapcsolatos legfontosabb témák – mint például a határvita – kibeszéletlenül maradnak: sem a polgármester, sem a képviselő-testület, sem a lakosság nem vállal aktív szerepet a határról szóló diskurzusban. A lap az önkormányzat igényeinek is igyekszik megfelelni, de kutatói perspektívából úgy tűnik, hogy a vita kibontakozását elsősorban nem a politikai elvárás, hanem az állampolgári kiábrándultság korlátozza. Az önkormányzat, a helyi hatalom és az állampolgárok szempontjából is kihasználatlan marad a lap rendszeres megjelenése és olvasottsága által teremtett nyilvánossági színtér.

Az önkormányzat kommunikációját illetően nem azonosítható be szervezeti stratégia, még egy olyan időszakban sem, amikor a település lakóinak véleményét több esemény is megosztja: jegyzőváltások, képviselő-testületi csaták, kerítésügy, településrészi önállósodás. A külső kommunikáció szervezetlenségének egyik lehetséges oka éppen a szervezeti válság, a képviselő-testület megosztottsága. A korábbi ciklusok polgármesterei minden hónapban rendszeresen írtak, és a felelős szerkesztő szerint „békeidőben” gyakrabban készült interjú is a helyi képviselőkkel. A jelenlegi állapotokról így vall a felelős szerkesztő:

„A média fontosságát úgy érzem, jól tudják, egységes vezetés esetében nagyon sok előrevivő információt lehetne tudatni a lakossággal. A testületi ülésekről szóló információk újságban való megjelenésével kapcsolatban több ízben kértem a jelenlegi jegyzőt, egyelőre még nem született összefoglaló, havonta próbálkozom.”

A kenesei lakosság oldaláról is csak egy szűkebb, idősebb réteg érzi magáénak az akarattyai önállósodás problémáját. Az önkormányzattal és a kenesei lakossággal ellentétben az önállósodásra törekvő településrészen a bizottság tagjai kommunikációs szempontból egyre professzionálisabban tevékenykednek, gyakorlatilag a folyamat első hónapjaitól kezdve megtervezettnek tűnő kommunikációs stratégia mentén jelentetik meg írásaikat a helyi lapban és a helyi civil szervezet honlapján. A kommunikáció, a társadalmi nyilvánosságban való részvétel jelentőségét tehát csak a szereplők egy része ismeri fel, és a folyamatról szóló diskurzus jelentős része a szélesebb nyilvánosság számára láthatatlan színterek, például a kormányhivatal és az önkormányzat levélváltásának felkutatásával ismerhető meg.

A bevezetésben említett participációs elmélet a helyi kormányzás kutatásának olyan újszerű megközelítése, amely a társadalmi részvétel és a kommunikáció összefüggéseinek megvilágításával a helyi kormányzás működésének alaposabb megismerését és megértését teszi lehetővé.

Irodalom

Bajnai Zsolt (2005): Az ő házuk, az ő várak (A helyi tájékoztatás és az önkormányzatok). *Magyar Narancs*, február 3. (http://magyarnarancs.hu/publicisztika/bajnai_zsolt_az_otilde_hazuk_az_otilde_varuk_a_helyi_tajekoztatas_es_az_onkormanyzatok-52505).

Gajduschek György (2012): A magyar közigazgatás és a közigazgatás-tudomány jogias jellegéről. *Politikatudományi Szemle*, 21. évf. 4. sz. 29–53. o.

Horányi Özséb (2001): A társadalom kommunikatív szerkezetéről. In: Jenei Ágnes (szerk.), *Közélet és kommunikáció*. Budapest: BKÁE Államigazgatási Kar, 55–86. o.

Horányi Özséb, szerk. (2007): *A kommunikáció mint participáció*. Budapest: Typotex Kiadó.

Jenei Ágnes, szerk. (2012): *Communication with the Public from the Local Government Perspective*. Budapest: Ad Librum.

Kleer László (2012): Schmitti helyesírás közpénzen. *Magyar Narancs*, április 13. (<http://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/schmitti-helyesiras-kozpenzen-79612>).

Pálné Kovács Ilona (2008): *Helyi kormányzás Magyarországon*. Budapest & Pécs: Dialóg Campus.

Szabó Márton (2003): *A diszkurzív politikatudomány alapjai. Elméletek és elemzések*. Budapest: L'Harmattan.

További források

A Balatonkenesei Hírlap 2012. január–2013. február közötti időszakban megjelent számai.

Képviselő-testületi határozatok, amelyek letölthetők innen: <http://www.balatonkenese.hu> (az októberi szám kivételével).

Bajnok Andrea doktorjelölt a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Kommunikáció Doktori Programjában. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Karának adjunktusa. Kutatási területe a közigazgatási kommunikáció, különös tekintettel az önkormányzás színtereire. E-mail: Bajnok.Andrea@uni-nke.hu